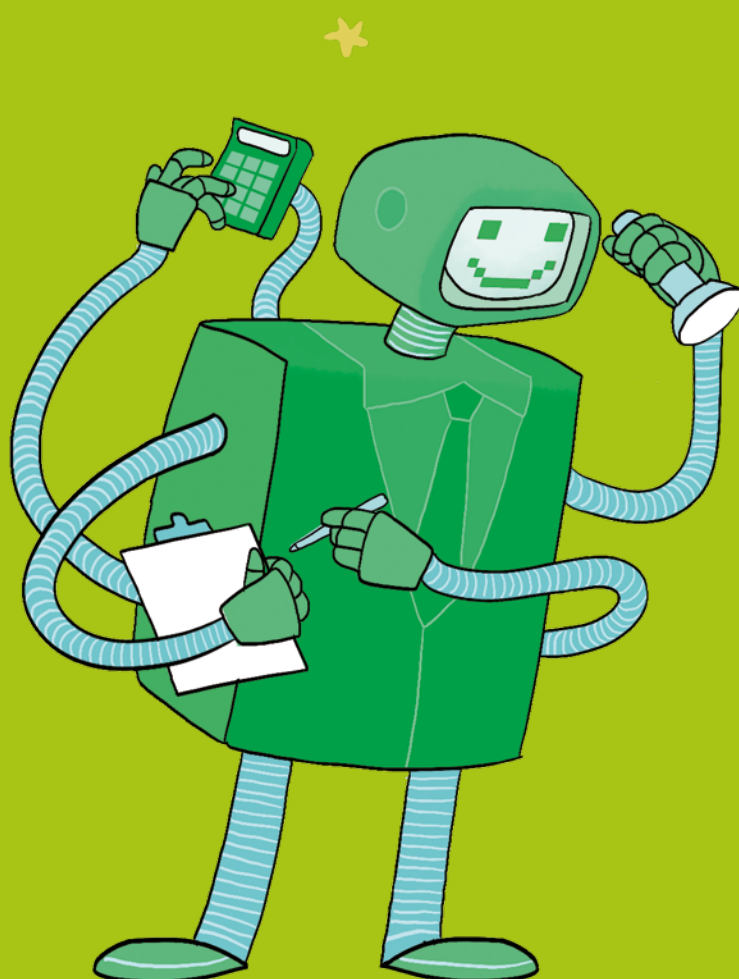

Lekcja 3

Renty i emerytury

- ✓ Świadczenia z ubezpieczeń rentowych
- ✓ Świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego
- ✓ Emerytura – Twoja przyszłość w Twoich rękach

Lekcja 3: Renty i emerytury

- ✓ Świadczenia z ubezpieczeń rentowych
- ✓ Świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego
- ✓ Emerytura – Twoja przyszłość w Twoich rękach

Lekcje z ZUS

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

System ubezpieczeń społecznych

1

ryzyko starości	➔	ubezpieczenie emerytalne
ryzyko niezdolności do pracy	➔	ubezpieczenia rentowe
ryzyko wypadku przy pracy	➔	ubezpieczenie wypadkowe
macierzyństwo i ryzyko choroby	➔	ubezpieczenie chorobowe

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Świadczenia z ubezpieczeń rentowych

2

✓
renta z tytułu niezdolności do pracy | ✓
rehabilitacja lecznicza | ✓
renta rodzinna | ✓
zasiłek pogrzebowy |
|---|------------------------------|---------------------|-------------------------|

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Renta z tytułu niezdolności do pracy

3

Możesz ją otrzymać, jeśli dostaniesz **orzeczenie o niezdolności do pracy**.

Przyznanie renty zależy także od tego, czy:

- ✓ stałeś się niezdolny do pracy w trakcie okresu wymienionego w przepisach;
- ✓ udowodnisz okresy składkowe i nieskładkowe – ich liczba zależy od wieku, w którym stałeś się niezdolny do pracy;
- ✓ nie masz prawa do emerytury z FUS i nie spełniasz warunków, by ją uzyskać.

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Renta rodzinna

4

Możesz ją otrzymać, gdy jesteś **członkiem rodziny** osoby zmarłej, która w chwili śmierci:

- ✓ miała prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- ✓ mogłaby otrzymać emeryturę lub rentę, bo spełniała warunki, by ją uzyskać;
- ✓ pobierała zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Renta rodzinna

5

Z renty rodzinnej możesz skorzystać, m.in. gdy jesteś dzieckiem albo małżonkiem zmarłej osoby.

Musisz spełnić warunki określone w przepisach.

Lekcja 3

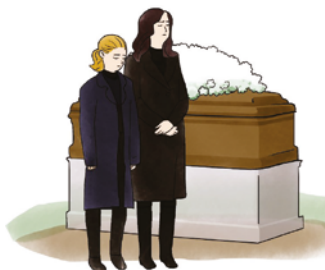
Lekcje z ZUS

Zasiłek pogrzebowy

6

Otrzymasz go, jeśli pokryjesz koszty pogrzebu:

- ✓ osoby ubezpieczonej, np. pracownika;
- ✓ osoby, która pobierała wypłacane przez ZUS świadczenie, np. emeryturę;
- ✓ członka rodziny osoby ubezpieczonej albo emeryta lub rencisty.

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Zasiłek pogrzebowy

7

Jeśli jesteś członkiem rodziny osoby zmarłej i organizujesz pogrzeb, dostaniesz **4 tys. zł zasiłku** (nie ma znaczenia, jakie poniosłeś koszty).

Jeśli nie jesteś członkiem rodziny osoby zmarłej, otrzymasz zasiłek w wysokości poniesionych kosztów – maksymalnie 4 tys. zł.

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego

8

Emerytura ma zabezpieczyć Twój byt na starość, gdy z powodu wieku nie będziesz już mógł lub chciał pracować.

Lekcja 3

Lekcje z 2013

Umowa międzypokoleniowa (solidaryzm)

9

Składki, które teraz wpłacają osoby aktywne zawodowo, ZUS przekazuje na wypłatę świadczeń obecnym emerytom.

Lekcja 3

Lekcje z 2013

Model systemu emerytalnego

10

model
zdefiniowanego
świadczenia

wysokość emerytury
to często określony
procent ostatniego
wynagrodzenia osoby,
która przechodzi
na emeryturę

model
zdefiniowanej
składki

wysokość emerytury
zależy od sumy
wpłaconych składek

Lekcja 3

Lekcje z 2013

Emerytura – Twoja przyszłość w Twoich rękach

11

Wysokość Twojej emerytury zależy przede wszystkim od:

- ✓ **składek emerytalnych** zapisanych na Twoim koncie, które prowadzi ZUS (koncie ubezpieczonego) i ich waloryzacji;
- ✓ **kapitału początkowego**;
- ✓ **długości średniego dalszego trwania życia** ustalonej dla wieku, w którym przechodzisz na emeryturę.

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Dłuższa praca = wyższa emerytura

12

Im dłużej będziesz pracować, tym wyższą dostaniesz emeryturę – odłożysz więcej składek, a średnie dalsze trwanie życia będzie krótsze.

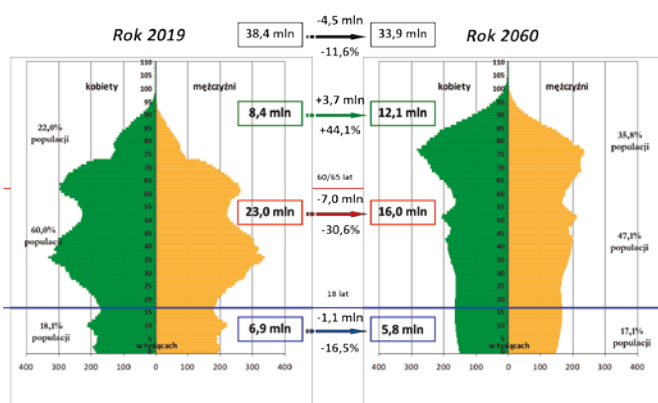

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Zmiany dotyczące ludności Polski

13

Lekcja 3

Lekcje z ZUS

Wiek emerytalny w Polsce

14

Kobiety mogą przejść na emeryturę, gdy skończą **60 lat**, a **mężczyźni** – **65 lat**.

Możesz wystąpić o emeryturę zaraz po osiągnięciu tego wieku – to prawo, a nie obowiązek.

Lekcja 3

Lekcje z 2016

Wiek emerytalny na świecie

15

Francja

67 lat
(2023 – rok, od którego
zacznie obowiązywać
dany wiek emerytalny)

Niemcy

67 lat (2031)

Australia

67 lat (2023)

Wielka Brytania

67 lat (2028)
68 lat (2046)

Włochy

67 lat (2022)

źródło: www.etk.fi

Lekcja 3

Lekcje z 2016

Możesz sprawdzić prognozowaną wysokość swojej emerytury

16

- ✓ za pomocą kalkulatora emerytalnego na **Platformie Usług Elektronicznych ZUS (PUE ZUS)** albo na www.zus.pl;
- ✓ u **doradcy emerytalnego** w placówce ZUS.

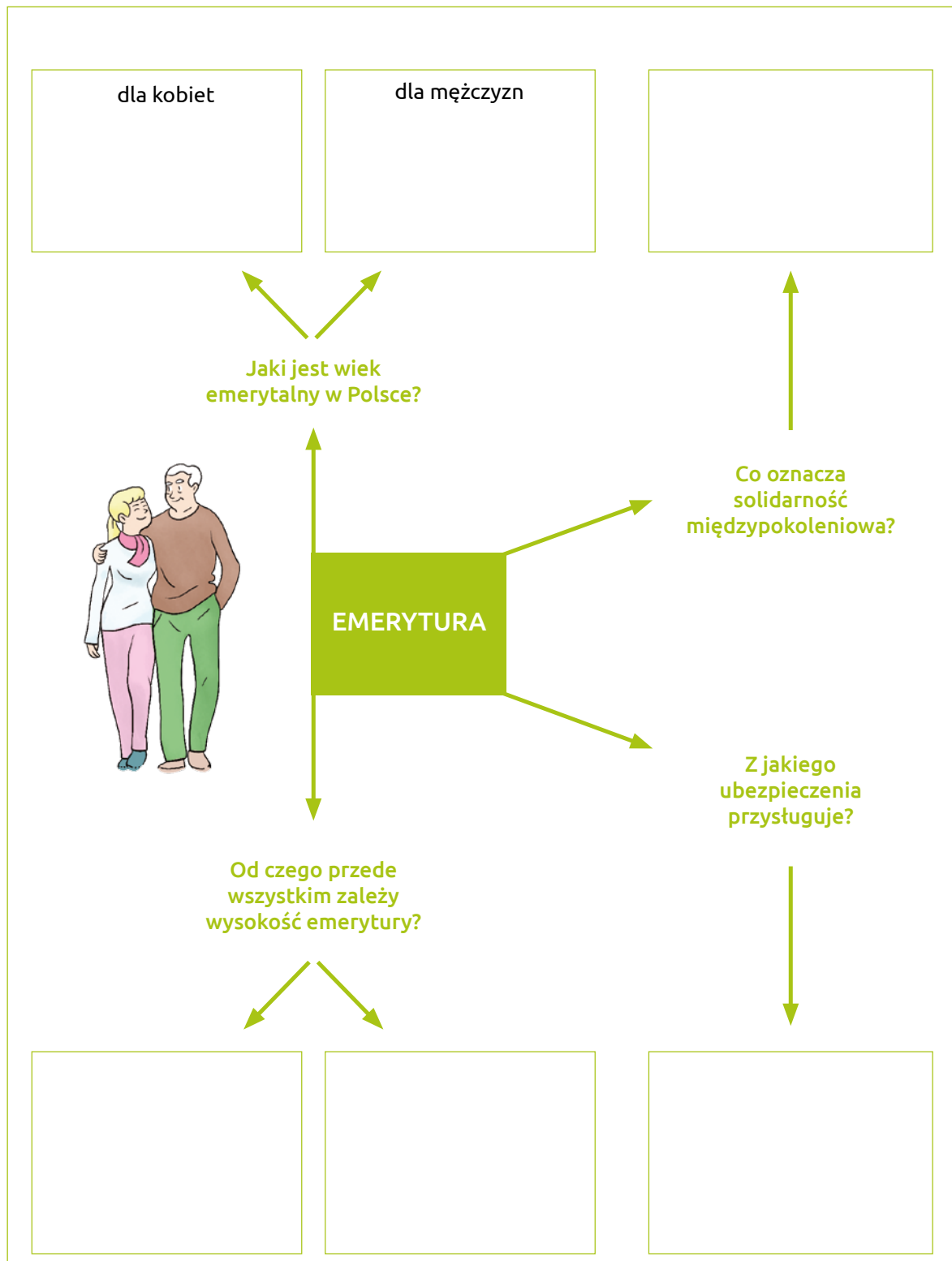
Jeśli obliczysz kwotę prognozowanej emerytury, będziesz mógł wybrać najkorzystniejszy dla Ciebie moment zakończenia aktywności zawodowej.

Lekcja 3

ĆWICZENIE – MAPA MYŚLI 1

Na podstawie wiadomości z lekcji wypisz informacje o emeryturze. Skorzystaj z poniższej mapy myśli albo zrób to na dużym arkuszu papieru.

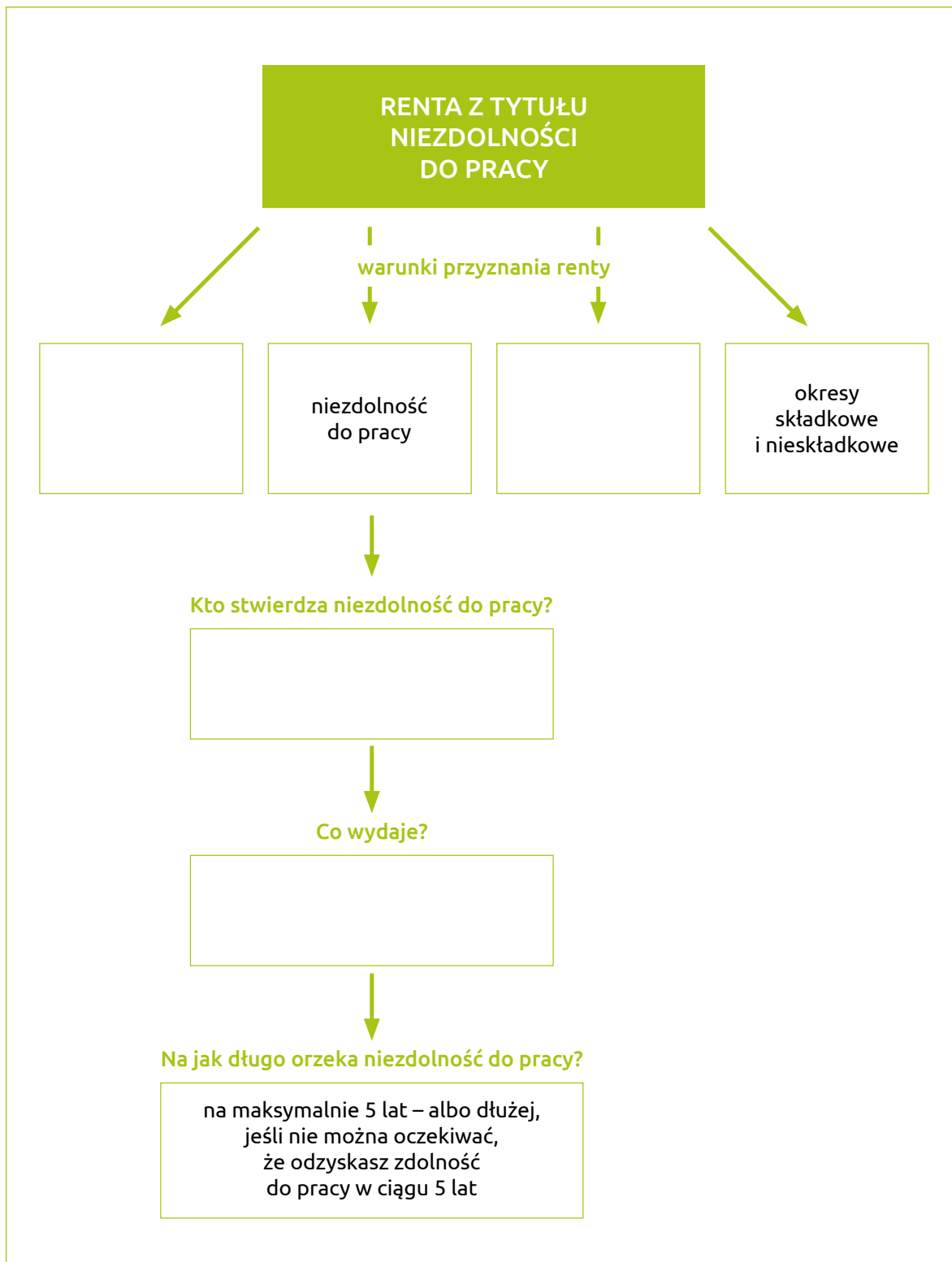

ĆWICZENIE – MAPA MYŚLI 2

41

Na podstawie wiadomości z lekcji wypisz informacje o rencie z tytułu niezdolności do pracy. Skorzystaj z poniższej mapy myśli albo zrób to na dużym arkuszu papieru.

1. CZY WIESZ, ŻE...

...OSOBA

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ MOŻE NIE DOSTAĆ RENTY?

Aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy, którą wypłaca ZUS, trzeba uzyskać orzeczenie o niezdolności do pracy, a nie orzeczenie o niepełnosprawności. Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem, które rekompensuje brak możliwości pracowania, a nie problemy zdrowotne.

System orzecznictwa o niepełnosprawności i system orzecznictwa o niezdolności do pracy to zupełnie odrębne systemy. Orzekaniem o niepełnosprawności i orzekaniem o niezdolności do pracy zajmują się inne instytucje, które działają na podstawie zupełnie innych przepisów. W jednym i drugim systemie orzeczenia wydawane są w zupełnie różnych celach.

WAŻNE!

Lekarze orzekający w ZUS wydają orzeczenia o niezdolności do pracy. Może się zdarzyć, że uznają osobę z niepełnosprawnością za zdolną do pracy.

Osoby z niepełnosprawnością mogą być bowiem pracownikami tak samo dobrymi, a nawet lepszymi niż pełnosprawni. Osoba, która porusza się na wózku inwalidzkim, a więc niewątpliwie niepełnosprawna, może być przecież doskonałym grafikiem komputerowym, dziennikarzem, muzykiem, a nawet prezydentem (jak prezydent USA Franklin Delano Roosevelt).

ZUS wypłaca rentę osobom, które utraciły zdolność do pracy i samodzielnego utrzymywania się. Każdemu z nas grozi takie ryzyko i dlatego jesteśmy od niego ubezpieczeni. Gdy nastąpi wypadek lub choroba, które sprawią, że nie będziesz mógł pracować, otrzymasz rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Jeśli lekarze orzekający w ZUS ustalą, że możesz się przekwalifikować i wykonywać inną pracę niż dotychczas, to mimo choroby nie dostaniesz orzeczenia o niezdolności do pracy. Na przykład górnik, który choruje na pylicę płuc, może się przekwalifikować (np. zostać sprzedawcą) i nadal pracować.

Renta z tytułu niezdolności do pracy – z ubezpieczenia rentowego – przysługuje wyłącznie osobom, które odpowiednio długo opłacały składki na ubezpieczenia rentowe i spełniają warunki wymienione na s. 35.

2. CZY WIESZ...

43

Lekcja 3

Renty i emerytury

...CO ZNACZY NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY?

Osoba niezdolna do pracy to taka, która utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu. **Niezdolność do pracy może być całkowita albo częściowa.** O niezdolności całkowitej mówimy, jeśli utraciłeś zdolność do tego, by wykonywać jakąkolwiek pracę. Z kolei niezdolność częściowa występuje wtedy, gdy utraciłeś zdolność, aby wykonywać pracę zgodną ze swoimi kwalifikacjami.

WAŻNE!

Niezdolność do pracy orzekają lekarze orzecznicy ZUS i komisje lekarskie ZUS. Jeśli nie zgadzasz się z orzeczeniem lekarza orzecznika, możesz wnieść sprzeciw do komisji lekarskiej (II instancji) w ciągu 14 dni od dnia, w którym je otrzymałeś.

Aby wydać orzeczenie, lekarz ocenia sprawność organizmu oraz ustala, czy można tę sprawność przywrócić przez leczenie i rehabilitację leczniczą. Lekarz rozważa, czy będziesz mógł wykonywać dotychczasową pracę lub podjąć inną, jak również czy konieczne będzie przekwalifikowanie zawodowe.

Lekarze biorą też pod uwagę przedstawioną przez Ciebie dokumentację medyczną. Mogą uznać, że jest ona wystarczająca, żeby wydać Ci orzeczenie, ale mogą również skierować Cię na badanie przez lekarzy w ZUS. Dodatkowo mogą Cię skierować na konsultacje do specjalistów z zakresu różnych dziedzin medycyny oraz na badania lub obserwację szpitalną.

Jeśli nie zgłosisz się na badania w wyznaczonym terminie i nie podasz ważnej przyczyny, to ZUS nie będzie prowadzić postępowania w Twojej sprawie. Jeśli Twój stan zdrowia nie pozwala Ci na przyjazd na badanie, lekarz może zbadać Cię w miejscu, w którym przebywasz.

Lekarze orzecznicy ZUS lub komisje lekarskie orzekają niezdolność do pracy na okres maksymalnie 5 lat. Jeśli jednak zgodnie z aktualną wiedzą medyczną nie ma szansy, że odzyskasz zdolność do pracy w takim czasie, mogą orzec niezdolność na dłuższy okres.

Gdy lekarz będzie orzekał o niezdolności do pracy, może również stwierdzić **niezdolność do samodzielnej egzystencji**. Występuje ona, gdy naruszenie sprawności organizmu powoduje, że wymagasz stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby.

3. CZY WIESZ...

...KOMU PRZYSŁUGUJE W POLSCE EMERYTURA?

Wiek emerytalny wynosi **60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn**. ZUS przyzna Ci emeryturę, gdy osiągniesz ten wiek i **złożysz wniosek**.

Tylko jeśli osiągniesz wiek emerytalny podczas pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, nie będziesz musiał składać wniosku o emeryturę. Wtedy ZUS sam przyzna Ci świadczenie.

Staż pracy

Emeryturę otrzymasz, jeśli udowodnisz jakikolwiek okres ubezpieczenia. Nie musisz więc mieć ściśle określonego stażu pracy, aby nabyć prawo do emerytury.

Natomiast gwarancja, że emerytura nie będzie niższa od określonej w przepisach najniższej kwoty emerytury, zależy od okresów składkowych i nieskładkowych. Taką gwarancję ma kobieta, która będzie miała co najmniej 20 lat składkowych i nieskładkowych, i mężczyzna, który będzie miał ich co najmniej 25.

Aktualną najniższą kwotę emerytury znajdziesz na stronie **www.zus.pl** w zakładce [Baza wiedzy] > [Składki, wskaźniki, odsetki] > [Emerytury i renty] > [Najniższe emerytury i renty].

WAŻNE!

- ✓ **Okresy składkowe** to okresy związane z aktywnością zawodową, m.in. okresy:
 - ✓ podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i ubezpieczeniom rentowym (na przykład na podstawie umowy o pracę);
 - ✓ samodzielnego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe (na przykład z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej);
 - ✓ uznane za składkowe, np. okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim czy pobierania zasiłku dla bezrobotnych.
- ✓ **Okresy nieskładkowe** to okresy braku aktywności zawodowej, m.in. okresy:
 - ✓ nauki w szkole wyższej na jednym kierunku (jeśli tę naukę ukończyłeś);
 - ✓ niewykonywania pracy z powodu opieki nad dzieckiem w wieku do 4 lat;
 - ✓ pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego.
- ✓ **Okresy nieskładkowe** nie mogą przekraczać 1/3 okresów składkowych.

Wysokość emerytury

Aby obliczyć emeryturę, musisz zsumować: **zwaloryzowane składki emerytalne** (zgromadzone po 1998 roku) i **zwaloryzowany kapitał początkowy** (zgromadzony przed 1999 rokiem) oraz kwoty **zapisane na subkoncie**.

Następnie sumę tę podziel przez średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku, w którym będziesz przechodzić na emeryturę. **Średnie dalsze trwanie życia** to wielkość statystyczna, która określa przeciętny okres, jaki upływa od ustalenia prawa do emerytury do śmierci. Tablice trwania życia (w miesiącach) ogłasza w formie komunikatu Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

$$\begin{array}{c}
 \text{zwaloryzowane składki} \\
 \text{na ubezpieczenie emerytalne} \\
 \text{(zgromadzone po 1998 r.)} \\
 + \\
 \text{zwaloryzowany kapitał} \\
 \text{początkowy} \\
 \text{(zgromadzony przed 1999 r.)} \\
 + \\
 \text{zwaloryzowane składki} \\
 \text{i środki zapisane na subkoncie}
 \end{array}
 \div
 \begin{array}{c}
 \text{średnie dalsze} \\
 \text{trwanie życia} \\
 \text{(w miesiącach)}
 \end{array}
 = \text{Emerytura}$$

WAŻNE!

- ✓ **Waloryzacja** to ochrona wartości:
 - ✓ składek na ubezpieczenie emerytalne (zapisanych na koncie i subkoncie),
 - ✓ kapitału początkowego,
 - ✓ środków przekazanych przez OFE.

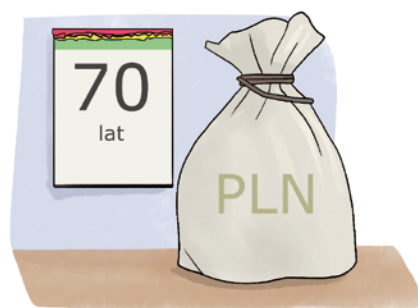
Kwoty zapisane na koncie i subkoncie ZUS mnoży co roku przez odpowiedni wskaźnik i zwiększa w ten sposób ich wartość.

- ✓ **Kapitał początkowy** to środki zgromadzone na emeryturę przed reformą emerytalną (przed 1999 rokiem).
- ✓ **Subkonto** to wydzielona część konta, które prowadzi ZUS. Środki gromadzone na subkoncie są waloryzowane. Podlegają też dziedziczeniu i podziałowi, np. w wyniku rozvodu.

Dłuższa praca to wyższa emerytura

Im dłużej będziesz pracować, tym wyższą otrzymasz emeryturę. Odłożysz więcej składek, które będą waloryzowane, a Twoje średnie dalsze trwanie życia (przez które dzieli się zgromadzone składki emerytalne i kapitał początkowy po waloryzacji) będzie krótsze.

Przy wielu założeniach możesz spróbować obliczyć, ile powinieś odłożyć kapitału emerytalnego, aby otrzymać emeryturę w oczekiwanej wysokości. Możesz również sprawdzić stopę zastąpienia, czyli stosunek przeciętnej emerytury do przeciętnej pensji. Warto zrobić takie wyliczenia, aby zaplanować emerytalną przyszłość – czyli mieć świadomość tego, jakimi środkami będziesz dysponować na emeryturze.

Oceń, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe. Postaw X we właściwej kolumnie.

[illegible]

